

SÖNUM

Dmitri Gluhhovski

SÕNUM

Vene keelest tõlkinud

Erle Nõmm

Originaali tiitel:
Дмитрий Глуховский
Текст
AST 2017

Toimetanud Hele Pärn
Kujundanud Tõnis Kipper

Dmitri Gluhhovski sotsiaalmeedias:
Instagram: @glukhovsky
Twitter: @glukhovsky
Facebook: @glukhovskybooks

© Dmitry Glukhovsky
Agreement by www.nibbe-literary-agency.com
Tõlge eesti keelde © Erle Nõmm ja Tänapäev, 2018
www.tnp.ee

ISBN 978-9949-85-418-9

Trükitud AS Pakett trükikojas

1.

Aknast paistsid kuuskede ähmased piirjooned, novembripurgaa valge säbru; telefonipostid virvendasid silme ees nagu kaadrist nihkunud võtted mustvalges filmis. Aknast näidati Venemaad, mis oli olnud säärane Solikamskist saadik: kuused, lumi, postid, siis lapike maadligi taredega, siis kahekorruseliste äbarike silikaathoonetega jaamahoone, ja jälle – miljonid kuused tihedalt ja läbipääsmatult rööbastee äärde torgatud – nagu okastraat, ei poe läbi. Aga selle aknataguse Venemaa loodusliku hoonestuse lõputuses ja ühetaolisuses oligi kogu ta vägevus, ülevus ja ilu. Paganama ilus, raisk!

„Ja mida sa tegema hakkad?”

„Elama hakkan. Mida sina teeksid?”

„Lööksin ta maha.”

„Näed siis. Aga mina olen talle andeks andnud. Ma tahan nüüd elada. Kas tohin veel korraks telefoni paluda? Ema ei võta miskipärast vastu.”

* * *

Jaroslavli vaksal löi ninna jaheduse ja diiselleduri kärsahaisu. Pärast platskaardi haput lehka, pärast tamburite suitsust ja uriinist rasket läpatist oli siin õhku ja avarust: hapnikku oli liiast ja see löi kohemaid tsifiirina pähe.

Ka Moskvat oli liiga palju, pärast kuusekoridore avanes see sissesõitnutele justkui ilmaruum. Sissepakitud inimesed hüppasid vagunitest perroonile, laadisid maha kleeplindiga kokkutõmmatud siniseruudulised hiina kotipambud, haarasid need kummassegi kätte ja startisid ooteplatvormidelt kaugusesse nagu õhikutõusvad ründelennukid lennuradadel. Silmapiir paistis udune, ja vines kangastusid saabunutele lossid, kindlused ja kõrghooned.

Ilja ei kiirustanud teistest ette, ei põtkinud voolus – laskis end kanda. Nuhutas Moskva taevast, uuris võõrdunud silmil kaugust, imestas vaikides. Oli nii ere nagu lapsepõlves. Ilmetu novembrikuine Moskva lõikas silma.

Ta oli küll Moskvasse saabunud, aga polnud veel kohal. Vaksal oli ikka veel ümberkaudse, sooldunud ja võidunud Venemaa territoorium. Täpselt nii, nagu Bangladeshis saatkond on igas mõttes Bangladeshis riigi territoorium.

Jaamaperrooni lõpus oli politseiahelik. Ilja nägi seda harjumuspäraselt üle võõraste peade juba kaugelt. Hall munder, täissöönud lõustad, terased, otsivad silmad. Kogenud. Hop, hop, hop. Isegi teenistuskoe keti otsas on täpselt samasugune. Siin on ta muidugi muuks, arusaadav. Siin nuusib ta ilmselt lihtsalt uimasteid, lõhkeainet. Aga ta võib haista ka hirmu.

Ilja hakkas vaatama tühjusse, et pääseks terastest silmadest mööda, et need magnetina ligi ei tõmbaks. Hakkas mõtlema eimillelegi, et mitte lõhnata millegi järele.

„Noormees!”

Ta tardus kohe kuulekalt. Kuidas nad ta ära tundsid? Näojume? Kühmus selg? Longus pea? Kuidas tunneb koer metslooma ära?

„Astuge siia. Dokumendid.”

Ta andis passi käest. Lapati sissekirjutuseni, lirtsatati läbi hammaste.

„Kust tulete?”

Kas valetada või rääkida tõtt? Nad ei hakka ju kontrollima. Käisin ... Käisin kuskil. Puhkamas. Memme juures. Komanderingus. Kuidas nad kontrollivad?

„Kandsin karistust.”

„Tõend vabastamise kohta.”

Kohe võeti teine toon. Peremehelik.

Ilja otsis tõendi välja. Leitnant pööras selja, mühatas raadiosaatjasse, kuulas, mida talle vastu mühatati; Ilja seisis vaikides, ei vaielnud. Temal oli kõik puhas. Kellast kellani: ennetähtaegselt vabastamisest keelduti.

„Oled ümber kasvanud, Ilja Lvovitš?” leitnant pöördus lõpuks Ilja poole, aga tõendit tagasi ei andnud, murdis selle miskipärast pooleks.

Moskva eemaldus tema selja taga kaugusse, tõmbus kokku, taevas linna kohal laskus madalamale ja nihkus paigast; inimeste kõnekõmin ja autode mõirged vakatasid. Kogu Moskva asemele asus leitnant oma vatsa, laigulise rinna, oma lõustaga. Ilja justkui teadis: too ei tee talle midagi. Leitnandil tuleb lihtsalt lasta oma võimu tunnetada. Siis ta annab järele ja laseb Iljal minna. Ta seisabki siin sellepärast, teenistussegi astus sellepärast.

„Just nii, kodanik ülemus.”

„Lähed elukohta?”

„Lobnjasse.”

„Sissekirjutuse aadress?”

„Depovskaja tänav, maja number kuus.”

Leitnant kontrollis passist järele, kortsutades ilma vähimagi vajaduseta järjest lehti. Ta oli ilmselt Iljaga ühevanune, aga pagunid tegid ta vanemaks. Kuigi just Iljal, mitte temal, läks iga aasta viimasel seitsmel aastal kolme eest.

„Kuju sõidad. Sul on selleks õigus,” mühatas ta. „Kahesaja kahekümne kaheksa-as,” luges ta. „Punkt üks. Mis see on? Punkt üks. Tuleta mulle meelde.”

„Valmistamine. Ja müük. Ma alles valmistusin müüma, kodanik ülemus.”

Ilja vaatas talle lõuast pisut allapoole – on üks selline eriline punkt, kuhu tuleb politseiametnikule vestluse ajal vaadata. Mitte silma ja mitte põrandale.

Ment venitas aega, talle meeldis, et ta saab aega painutada nagu traati.

DMITRI GLUHHOVSKI

Koer hakkas äkki haukuma äravaevatud tadžiki peale, kellel oli teistega sarnane ruuduline kott.

„Olgu. Ära unusta end arvele võtta.” Leitnant pistis Iljale tema tõendi pihku. „Ja ära enam müü.”

Ilja noogutas, astus kõrvale, pistis paberid sooja põuetaskusse, kus oli sitsinud ülekuulamise ajal ka ise. Leitnant oli juba tadžiki kallale asunud, tadžikk oli paljutootavam.

Pääses läbi.

Põrutada saanud maailm toibus tasapisi, hakkas rääkima.

Aga nüüd, Moskvale lähemale jõudes nägi Ilja siin kõikjal ainult seda, mida kaugemalt, rongist näha ei olnud: mente. Vaksali ees väljakul, metroo sissepääsu juures, paviljonides ja jaamades. Karjade kaupa, kõigil lambakoera silmad. Kuigi ehk polnudki asi Moskvast, vaid Iljast.

* * *

Ta viidi kaasa suvel, vabastati päris sügise lõpus. See Moskva, kuhu ta vabaks lasti, ei olnud tolle sarnane, kust ta kaasa viidi.

Moskva oli praegu nagu raagus novembrikuine puu – niiske, tume; varem oli ta olnud üleni erksavärvilisi silte täis, kubisenud igasugu tränaga kauplevatest kioskistest, aga nüüd oli karmiks muutunud, heitnud endalt mitmepärvilise rüü, koorinud graniidini paljaks.

Varem oli Ilja teda jumaldanud, kui linn teeskles üleüldist käratsevat turgu – talle oli tundunud, et ta võib sellelt turult osta endale mis tahes tuleviku. Ta käis siis oma Lobnjast Moskvasse elektrirongiga – ülikooli, klubidesse, kontsertidele – ja kujutles end iga kord moskvalaseks. Tuli ainult kool lõpetada, leida töökoht kesklinnas ja üürida sõpradega kahasse korter. Moskvast oli võluväega maa, mis oli väetatud kasvuhormoonidega: torka ainult oma soovid sisse – kohe kasvavad välja head raha toov töö, moodsad sõbrad ja kõige ilusamad tüdrukud. Moskva oli ka ise endast purjus ja kostitas oma viinauimaga kõiki. Siin oli kõik võimalik. Moskvast poleks see tükk küljest võtnud, kui Ilja oleks näpistanud selle kerkinud magusast tainast oma õnnekillukese.

Aga praegu nägi Ilja Moskvat nagu unes – ta oli ju seal, tsoonis, linna tihti unes näinud. Moskva oli muutunud rangemaks ja klanitumaks, tõsisemaks, ametlikumaks – ja nägi seetõttu välja esmaspäevaselt pohmelline. Ilja nagu tundis linna ära ega tundnud ka; tajus end siin võõrana, turistina. Turistina Solikamskist ja lisaks veel minevikust.

Ta seisis veel pisut kolme vaksali ees väljakul; teiste juhmistunud sissesõitnute seas ei hakanud tema, tsoonist saabunu, nii väga silma. Võis sisse hingata ja ringi vaadata.

Tõmbas hinge. Vaatas ringi ja hakkas astuma.

Ilja astus mööda Moskvat ettevaatlikult, et linn ei muutuks liiga laiadest käeviibetest ja liiga enesekindlatest sammudest tõepoolest unenäoks ega haihtuks olematusse; et mitte ärgata umbses hallis vangikongis, külmas umbsuses, naride ja tupikus tonkslevate elude keskel, sokilehas ja igikestvas eksimishirmus.

Aga Moskva seisis kindlalt. Tema oli tõepoolest ja alatiseks.

Ilja oli vabaks lastud. Tõesti vabaks lastud.

Ilja ostis viimaste veeringute eest metroopileti ja sõitis maa alla. Konveier tõi talle maapõuest vastu moskvalasi – ja neile sai näkku vaadata. Inimesed olid jõudnud end seitsme aastaga üles lüüa, isegi tadžikid. Nad vaatasid ette ja üles kindlameelselt, paljud jooksid mööda astmeid, ei suutnud pool minutit kannatada: üleval ootasid edasilükkamatud asjatoimetused. Moskvalased kiirustavad väga elama, meenus Iljale. Aga koloonia õpetab kannatust.

Kõikidest vastutulijatest – seal oli õrnalt embavaid vanureid ja nina-pidi telefonis kinni papp ja vanust trotsiv punkar – komistas Ilja pilk ainult naistele. Sedavõrd võõrdunud oli ta neist nende aastate jooksul. Ta oli unustanud, kui vähe on neil sarnasust inimestega, kui palju kaunimad nad on!

Ja kui üks neist äkki Ilja pilgule vastas, jäi ta landi otsa ning see kiskus ja tiris teda vastuvoolu – enda järel, pinnale.

Siis krimpsutas keegi nägu, turtsatas vaevukuuldavalt ja Ilja langes kohe alla tagasi, vajus kõssi: nad võivad temas ju ära tunda endise vahialuse. See on talle sinkjashalliga otsa ette kirjutatud,

habemenoaga mullakarva nahale lõigatud. Jope istub tal seljas nagu tunked. Naised tajuvad mehes ohtu, tajuvad nälga ja pidetust – neil on selleks loomalik, eksimatu vaist.

Edaspidi piidles Ilja neid salamahti, kohmetult, et keegi teda enam ei paljastaks. Piidles ja otsis igapähe sarnasust Veraga. Iseenesest kukkus nii välja.

Ta otsustas, et ei helista Verale mingil juhul.

Andestada talle ja mitte helistada. See jutuajamine ei anna Iljale midagi, isegi kui naine soostub vestlema. Kuulda ainult Vera häält? Milleks. Ilja oli tema eest endamisi juba mitmeid kordi kõik rollide kaupa ära öelnud: küsimused ja vastused. Keelitused, etteheited. Kujuteldav Vera libises alati ära.

Tõeline Vera tegi Iljale kõik selgeks ühe telefonikõnega, juba teisel aastal. Vabandas, kahetses, nagu oskas. Ütles, et ei taha valetada. Et kohtas kedagi. Et tal on õigus olla õnnelik. Korrutas seda, nagu oleks Ilja temaga vaielnud. Ilja ei saanud Veraga teiste kuuldes vaielda.

Vera ei käinud teda kordagi vaatamas.

Seepärast vaidles Ilja kujuteldava Veraga – veel viis aastat. Kuid ta ei suutnud veenda ka kujuteldavat Verat.

Metroovagunis võis ta inimesi jälgida hirmuta, isegi neid, kes istusid otse vastas. Vagunis ei tundnud tema vastu keegi huvi: kõik olid süüvinud oma telefoni. Värvitud küüntega värvitud tädid, pilusilmsed mõhnaliste kätega võõrtöölised, tikkpeente sõrmekestega koolilapsed, kõik ajavad ekraanidel midagi laiali, kõigil on klaasitükkides teine, tõelisem ja huvitavam elu. Varem olid nutitelefonid ainult eesrindlikel, noortel. Kuni Ilja kinni istus, tehti oma internet muulastele ja vanuritele ja piimahabemetele.

Neil oli kongis ainult üks telefon. Muidugi mitte Iljal. Ilja pidi kauplemas endale sekundeid kõneaega ja minuteid sotsiaalvõrgustikus VKontakte, mida ta vahetas sigarettide vastu ema saadetud pakkides. Raha oleks kohemaid ära näpsatud, aga sigarettidest võeti pakki läbi puistates ainult pooled: tollimaks. Ja side oli kallis. Nii et sekundid ema häält ja minutid Vera kodulehel – napivõitu.